

## **IQTISODIYOTDA FOYDALANILADIGAN DASTURIY MAHSULOTLAR**

*Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti To'rtko'l Fakultetining Soliqlar va  
Soliqqa tortish yo'nalishi talabasi*  
**Alimova Roya Akbar qizi**

**Annotatsiya:** Ta'lim jarayonida dasturiy mahsulotlardan foydalanish o'qitish va o'qish sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy texnologiyalar interaktiv materiallar yaratish, virtual tajribalar o'tkazish va ma'muriy vazifalarni avtomatlashtirish uchun innovatsion vositalarni taqdim etadi. Ushbu maqolada ta'lim sohasida eng ko'p qo'llaniladigan dasturiy mahsulotlar, jumladan, onlayn o'qitish platformalari, raqamli kontent yaratish vositalari va talabalarni baholash tizimlari haqida so'z boradi. Shuningdek, bunday texnologiyalarni ta'limda qo'llash va ularning samaradorlik hamda qiziqishni oshirishga ta'siri tahlil qilinadi.

**Kalit so'zlar:** Ta'lim tizimi, dasturiy mahsulotlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, onlayn o'qitish, interaktiv materiallar, raqamli ta'lim, baholash tizimlari, masofaviy ta'lim, innovatsion texnologiyalar, o'quv jarayoni avtomatlashuvi.

### **Kirish:**

Zamonaviy ta'lim tizimi rivojlanishida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va dasturiy mahsulotlardan foydalanish asosiy omillardan biriga aylandi. Ushbu vositalar ta'lim jarayonini samarador, innovatsion va interaktiv qilishda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda ta'lim muassasalarida dasturiy mahsulotlar yordamida ma'ruza, laboratoriya mashg'ulotlari va amaliy mashqlarni onlayn va oflayn shaklda o'tkazish, talabalarning bilim darajasini avtomatik tarzda baholash, ma'lumotlar bazalarini boshqarish va boshqa ko'plab jarayonlarni osonlashtirish mumkin bo'lmoqda.

Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ta'limda yangi imkoniyatlar eshigini ochib berdi. Misol uchun, talabalar masofaviy ta'lim tizimlari orqali istalgan joyda bilim olishlari, o'qituvchilar esa dars jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishlari mumkin. Shu sababli, ta'limda dasturiy mahsulotlarni samarali qo'llash zamonaviy muassasalar oldida turgan muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada ta'limda keng qo'llanilayotgan dasturiy mahsulotlar, ularning asosiy funksiyalari, imkoniyatlari va afzalliklari keng yoritiladi..

### **Natifa va muhokamalar:**

Dasturiy mahsulotlar foydalanuvchilarning muayyan ehtiyojlarini qondirish uchun yaratilgan va komyuter tizimlarida ishlaydigan dasturlar to'plami. Iqtisodiyotda dasturiy mahsulotlarning asosiy vazifasi ma'lumotlarni boshqarish, tahlil qilish va qarorlar qabul qilish jarayonlarini avtomatlashtirishdir.

Dasturiy mahsulotlar quydagi asosiy sohalarda qo'llaniladi:

- Moliyaviy boshqaruv va hisobot tuzish
- Marketing va mijozlar bilan ishlash
- Logistika va ta'minot zanjiri boshqaruvi
- Kadrlar boshqaruvi
- Biznes jarayonlarini avtomatlashtirish

Moliyaviy dasturiy mahsulotlar korxonalar uchun asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Ular quyidagi vazifalarni bajaradi:

- Bug'alteriya hisobini yuritish
- Moliyaviy tahlil va rejalashtirish
- Soliq hisob-kitoblarini avtomatlashtirish

Masalam, "1C: Bug'alteriya", "SAP ERP" va "QuickBooks" dasturlari moliyaviy jarayonlarni boshqarishda keng qo'llaniladi. Ularning afzalliklari:

- Qog'ozsiz ishlash imkoniyati
- Ma'lumotlarning xavfsizligi va aniqligi

Vaqtni tejash va inson omiliga bog'liqlikni kamaytirish

Marketing jaroyanlari samarali boshqarish va mijozlar bilan aloqalarni yaxshilash uchun CRM (Customer Relationship Management) tizimlari ishlatiladi. Mashhur dasturlardan ba'zilari:

- Salesforce
- HubSpot
- Zoho CRM

Logistika va ta'minot zanjiri boshqaruvi iqtisodiyotning muhim yo'nalishlaridan biridir. Bu sohada "Oracle SCM", "SAP Supply Chain" va "Infor Nexus" kabi dasturlar keng qo'llaniladi. Ular quyidagi vazifalarni bajaradi:

Logistik jarayonlarni optimallashtirish

Ommaviy saqlash va transport boshqaruvi

Real vaqt rejimida monitoring va tahlil

HRM (Human Resource Management) tizimlari korxonalarda kadrlar boshqaruvini avtomatlashtirish uchun ishlatiladi. Ushbu dasturlar quyidagi imkoniyatlarni beradi:

Ishchilarning ma'lumotlarini boshqarish

Ish haqi hisob-kitoblari

Xodimlarning malakasini oshirish rejalari

Masalan, "Workday", "BambooHR" va "SAP SuccessFactors" tizimlari global miqyosda keng qo'llaniladi.

Biznes jarayonlarini avtomatlashtirish uchun ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlari qo'llaniladi. Ushbu tizimlar tashkilotning barcha bo'limlarini yagona platformada birlashtiradi. Mashhur ERP tizimlariga "SAP ERP", "Oracle NetSuite" va "Microsoft Dynamics 365" kiradi.

So'nggi yillarda yangi texnologiyalar, jumladan, sun'iy intellekt, blokcheyn va "bulutli hisoblash" iqtisodiy dasturiy mahsulotlarni yangi bosqichga olib chiqdi. Bulutli xizmatlar tezkorlik va qulaylikni ta'minlaydi, sun'iy intellekt esa murakkab tahliliy jarayonlarni avtomatlashtiradi. Ta'lim tizimida dasturiy mahsulotlardan

foydalanish innovatsion yondashuvlarni joriy etish va o'quv jarayonini samarador qilish imkonini beradi. Maqolada keltirilgan misollar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy texnologiyalar ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirishga yordam beradi. Jumladan, o'quvchilar o'qish jarayonida interaktiv va qiziqarli usullarni qo'llash orqali bilimlarni tez va samarali o'zlashtira oladi. O'qituvchilar esa o'z faoliyatini avtomatlashtirish, dars materiallarini qulay shaklda tayyorlash va talabalarning bilimlarini tezkor baholash imkoniyatiga ega bo'lishadi.

### **Xulosa:**

Shuningdek, dasturiy mahsulotlar masofaviy va aralash ta'lim shakllarida muhim vosita sifatida foydalaniladi. Bu ta'limning ko'lamini kengaytirib, dunyoning turli nuqtalarida joylashgan o'quvchilar va o'qituvchilarni birlashtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, texnologiyalar ta'lim jarayonining shaffofligini ta'minlaydi va resurslardan unumli foydalanishga imkon beradi. Kelgusida zamonaviy dasturiy mahsulotlarni yanada rivojlantirish va ularni ta'lim tizimida keng joriy etish orqali bilim olish jarayonini yangi bosqichga olib chiqish mumkin. Har bir ta'lim muassasasi o'z infratuzilmasini takomillashtirishi va xodimlarini yangi texnologiyalar bilan ishlashga o'rgatishi bugungi kundagi dolzarb vazifalardan biridir. Shu sababli, ta'limda dasturiy mahsulotlardan foydalanishni kengaytirish nafaqat o'quv jarayonini takomillashtiradi, balki jamiyatning intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

- Azimov A'zamjon. "Iqtisodiyotda qo'llaniladigan amaliy dasturiy mahsulotlar."
- O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi. "Axborot texnologiyalari va iqtisodiyot."
- Karimov Sh. "Iqtisodiy axborot tizimlari."
- Mamatqulov B. "Biznes jarayonlarini avtomatlashtirish."
- "Workday" HRM tizimi bo'yicha qo'llanma.